

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Miten ihminen muutti luontoa varhaisissa korkeakulttuureissa ja antiikin aikana, ja mitä seurauksia sillä oli?
2. Taulukossa on lueteltu suuruusjärjestyksessä väkiluvultaan maailman suurimmat kaupungit tai kaupunkikeskittymät vuosina 1900, 1950 ja 2005. Mitä merkittäviä muutoksia luettelossa on tapahtunut ja mitkä syyt ovat vaikuttaneet muutoksiin?

1900	1950	2005
1. Lontoo	1. New York	1. Tokio
2. New York	2. Lontoo	2. New York
3. Pariisi	3. Tokio	3. São Paulo
4. Berliini	4. Pariisi	4. Soul
5. Chicago	5. Shanghai	5. Mexico City
6. Wien	6. Moskova	6. Osaka-Kobe-Kioto
7. Tokio	7. Buenos Aires	7. Manila
8. Pietari	8. Chicago	8. Mumbai (Bombay)
9. Manchester	9. Ruhrin alue	9. Jakarta
10. Philadelphia	10. Kolkata (Kalkutta)	10. Lagos

Lähde: Matt Rosenberg, Largest cities through history/Largest cities in the world, geography.about.com (25.8.2008)

3. Firenzalainen kreivi Pico della Mirandola kirjoitti teoksessaan *Ihmisen arvokkuudesta* vuonna 1486, että ”ihminen saa sen minkä valitsee, ja hän saa olla sitä mitä toivoo”. Mitä tällä humanismiksi kutsutulla aatevirtauksella tarkoitetaan, ja miten se ilmeni Euroopan historiassa 1400- ja 1500-luvuilla?

4. Ohessa on otteita Ranskan suuren vallankumouksen ihmisoikeuksien julistuksesta ja Yhdistyneiden kansakuntien yleismaailmallisesta ihmisoikeuksien julistuksesta.
- a) Vertaa tekstien määrittelemien ihmisoikeuksien yhtäläisyyksiä ja eroja. (3 p.)
 - b) Miten aikakauden historiallinen tilanne vaikutti julistusten sisältöön? (3 p.)

”Ihmiset syntyvät ja elävät vapaina ja oikeuksiltaan tasa-arvoisina. Kaiken poliittisen toiminnan tavoitteena on ihmisten luonnollisten ja loukkaamattomien oikeuksien turvaaminen. Nämä oikeudet ovat vapaus, omistus, turvallisuus ja suojautuminen sortoa vastaan. (...) Kaikki suvereeniteetti on lähtöisin kansasta. Mikään ryhmä tai yksilö ei voi käyttää valtaa, mitä ei suoraan ole saatu kansalta. Jokaisella kansalaisella on oikeus osallistua lakien säätämiseen joko itse tai edustajansa välityksellä. (...) Ihmiset ovat yhdenvertaisia lakien edessä. Ketään ei voi syyttää, pidättää tai vangita ilman laissa säädettyjä muotoja. Kaikki ihmiset ovat syyttömiä kunnes heidät on todettu syyllisiksi (...) Vapaus merkitsee vapaata mahdollisuutta tehdä mitä tahansa, mikä ei loukkaa tai rajoita toisten ihmisten oikeuksia. Ketään ei saa vaientaa mielipiteittänsä tai uskonnollisen katsoimuksensa vuoksi. Jokainen kansalainen voi siis puhua, kirjoittaa ja julkaista vapaasti.”

Ranskan kansalliskokouksen julistus ihmisen ja kansalaisen oikeuksista 26.8.1789

”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. (...) Kullakin yksilöllä on oikeus elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. (...) Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai alentavasti. (...) Kaikki ovat tasavertaisia lain edessä ja oikeutetut erotuksetta yhtäläiseen lain suojaan. (...) Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus. (...) Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen. (...) Kaikilla on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen. Ketään ei saa pakottaa liittymään mihinkään yhdistykseen. (...) Jokaisella on oikeus osallistua maansa hallitsemiseen joko välittömästi tai vapaasti valittujen edustajien välityksellä. (...) Jokaisella on yhteiskunnan jäsenenä oikeus sosiaaliturvaan. Jokaisella on oikeus työhön, työpaikan vapaaseen valintaan, oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttömyyttä vastaan.”

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 10.12.1948

5. Miten suurvaltojen suhteet kehittyivät Euroopassa 1800-luvulla, ja miksi tuona aikana lähes täysin välttyttiin laajamittaisilta suurvaltakonflikteilta?
6. Miten työväenliike Suomessa kehittyi 1800-luvun lopulta vuoteen 1939 asti, ja millaisia tavoitteita liikkeellä oli?
7. Venäjän keisari Aleksanteri I julisti 1809 Porvoossa korottaneensa Suomen ”kansakuntien joukkoon”. Missä määrin vuotta 1809 voidaan pitää kansakunnan ”syntymävuotena”?

8. Miksi naisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen on osoittautunut erityisen hyväksi keinoksi kohentaa kehitysmaiden oloja?
- +9. Oheiset tekstiotteet käsittelevät Suomen ulkopoliitikkaa sekä Neuvostoliiton-suhteita 1960- ja 1970-luvuilla.
- Vertaa tekstiotteissa esitettyjä tulkintoja suomettumisesta ja pohdi näiden puheenvuorojen lähdearvoa historianantutkijan kannalta. (4 p.)
 - Tarkastele Suomen ulkopoliitikkaa Kekkonen presidenttikaudella (1956–1982) ja arvioi, kuinka osuvia tekstiotteissa esitetyt tulkinnat siitä ovat. (5 p.)

”Suomella on kaikki ulkonaiset kansallisen itsenäisyyden merkit ja symbolit ja sen perustuslaillinen tasavalta on todella lujaa perua. Mutta on tosiasia, että sen toimintavapautta kaikissa tärkeissä asioissa rajoittaa siinä määrin sen mahtavan naapurin läsnäolo ja painostus, että sitä saattaa oikeutetusti sanoa viime kädessä Neuvostoliiton 'imperiumin lääniksi'.”

(käännös)

Lehtimies Iain Hamilton, *Baltimore Morning Sun* (USA), 3.9.1972

”Jos nyt halutaan Suomen ulkopoliittikkaan soveltaa suomettumis-sanaa asiapohjalta eikä herjauksena, niin kyllä se meille sopii. Me lähdemme siitä, että suomettuminen merkitsee poliittista sovintoa Neuvostoliiton kanssa. Tästä näkökulmasta katsoen koko sodan jälkeinen ulkopoliittikkamme on ollut suomettumispoliitikkaa. Me olemme hoitaneet omat asiamme. Me olemme tulokseen tyytyväisiä.”

Presidentti Urho Kekkonen puhe Suomi–Neuvostoliitto-seuran 30-vuotisjuhlassa 15.10.1974

”Raja oikean ja väärän itsesensuurin, ulkopoliittisen realismin ja suomettumisen välillä ei tietenkään ollut helppo vetää. Mielestäni ulkopoliittista realismia oli pidätyminen valtioiden sisäisiä tapahtumia koskevista moraalisisistä tuomioista; suomettumista oli oman järjestelmämme periaatteista poikkeaminen – ideologinen myöntyvyys.”

Diplomaatti, ulkoministeriön virkamies ja Suomen YK-lähettiläs vuosina 1965–1972 Max Jakobson teoksessaan *Vallanvaihto. Havaintoja ja muistiinpanoja vuosilta 1974–92* (1992)

- +10. Alla olevat pilapiirroksot esittävät yhdysvaltalaisia sotilaita Vietnamissa vuonna 1964 ja Irakissa vuonna 2008.
- a) Erittele piirrosten antamaa kuvaa Vietnamin ja Irakin sodista. (3 p.)
- b) Vertaile Yhdysvaltojen politiikan tavoitteita ja sen seurauksia kyseisissä sodissa. (6 p.)

Lähde: Mauldin © 1964 Chicago Sun-Times

"Mikä teitä naurattaa, monsieur?
Minähän yritän vain löytää tieni."
(käännös)

Lähde: www.tecknar-olle.se (11.9.2008)

Viisi vuotta Irakin sodan alkamisesta...
"Voitimmeko?"
(käännös)